

Izhaja

vsak četrtek z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankirajo in pošiljajo uredništvu lista »Mir« v Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osebni pogovor od 11. do 12. ure predpoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rokopisi se ne vračajo.

Dopisom je treba za odgovor priložiti poštno znamko.

Nefrankovani dopisi se ne sprejmejo.

MIR

Glasilno koroških Slovencev

Velja

za Avstro-Ogrsko . . . K 4—
» Nemčijo . . . » 5—
» ostalo inozemstvo . » 6—
za celo leto.

Naročnina naj se plačuje vnaprej.
Posamezna številka velja 10 h.

Za oglasila se plačuje po 10 h, med besedilom po 20 h za 1 cm² vsakokrat; minimum 24 cm². — Za poslano se plačuje po 15 h, za parte po 20 h za 1 cm². Za male oglase se plačuje po 4 h, debelo tiskano 6 h za besedo vsakokrat; minimum 40 h. Za izvestilo pri uredništvu 40 h posebej. Vprašanjem je za odgovor priložiti znamko.

Denar naj se pošilja na naslov:
Upravištvu lista »Mir« v Celovcu,
Vetrinjsko obmestje št. 26.
Poštnohranilnični račun št. 96.232.

Leto XXXV.

Celovec, 1. decembra 1916.

Št. 48.

Cesar Karel svojim narodom.

Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je najmilostliveje blagovolilo izdati nastopno Najvišje ročno pismo:

Ljubi dr. pl. Körber!

Današnjega dne sem prevzel vladno ter potrjujem Vas in ostale ude avstrijskega ministrstva v Vaših službah. Hkratu Vam naročam, da objavite priloženo proklamacijo Mojim narodom.

Na Dunaju, 21. dne novembra 1916. l.

Karel s. r.

Koerber s. r.

Mojim narodom!

Globoko ginjen in pretresen stojim jaz in moja rodovina, stojijo moji zvesti narodi ob mrtvaškem odru plemenitega vladarja, Čigar rokam je bila skoro sedem desetletij poverjena usoda monarhije.

Po milosti Vsemogočnega, ki ga je bila v zgodnjih mladeniških letih poklicala na prestol, mu je bila podeljena tudi moč, da je nemoten in nezlomljen po najhujši človeški boli, do visoke starosti živel le dolžnostim, ki so mu jih predpisovale njegova vzvišena vladarska služba in žarka ljubezen do njegovih narodov.

Njegova modrost, razsodnost in očetovska skrb so ustvarile trajne podlage mirnega skupnega življenja in svobodnega razvoja in so iz velikih zmed in nevarnosti, v hudih in dobrih dneh, dovedle Avstro-Ogrsko v dolgi in blagoslovljeni dobi miru na višino mogočnosti, na kateri se danes zmagonosno bori v družbi z zvestimi zavezniki zoper sovražnike povsod okrog.

Njegovo delo je treba nadaljevati in dovršiti.

V burnem času stopam na častitljivi prestol Svojih prednikov, ki mi ga zapušča Moj presvetli stric v neskaljenem sijaju.

Še ni dosežen cilj, še ni zlomljena blodnja sovražnikov, ki mislijo, da bodo mogli v nadaljevanem naskokovanju pobiti, da razbiti Mojo monarhijo in njene zaveznike.

Ene misli se čutim s Svojimi narodi v neupogljivem sklepu dobojevati boj dotlej, da bo priborjen mir, ki zagotavlja obstoj Moje monarhije in bo porok trdnim podlagam njenega nemotenega razvoja.

V ponosnem zaupanju se zanašam na to, da bo Moja junaška vojna moč, oprta na požrtvovalno ljubezen Mojih narodov do domovine in v zvestem sobojevništvu z zavezniškimi vojskami, tudi v bodoče z milostljivo Božjo pomočjo odvrčala vse napade sovražnikov in zmagonosno dovršila vojno.

Pravtako neomajno je Moje zaupanje, da izide Moja monarhija, koje mogočnost korenini v neločljivi skupnosti usode njenih dveh držav, ki je potrjena v starih pismih ter v sili in nevarnosti na novo zapečaten, iz vojne utrjena in okrepljena na znotraj in na zunaj; da bodo Moji narodi, ki se danes, navdani z mislijo nerazdružnosti in z globoko ljubeznijo do domovine, s požrtvovalno odločnostjo edinijo v bran zunanjim sovražnikom, delovali skupno tudi za delo mirne obnovitve in pomladitve, da obema državama monarhije s pripojenima deželama Bosno in Hercegovino zasine doba notranjega razcvitanja, povzdige in ojačenja.

Proseč nebeško milost in nebeški blagoslov na Sebe in Svojo rodovino, ter na Svoje ljubljene narode, obetam pred Vsemogočnim, da bodem zvesto upravljal, kar so Mi zapustili Moji pradedje.

Storiti hočem vse, da čim prej odpravim grozete in žrtve vojne, da Svojim narodom vrnem težko pogrešane blagosti miru, čim bodo dopuščali to čast našega orožja, življenjski pogoji Mojih držav in njunih zaveznikov in trma naših sovražnikov.

Svojim narodom hočem biti pravičen in mil knez. Spoštovati hočem njihove ustavne svobode in druge pravice in skrbno čuvati enakost pravice za vse. Neprestano se bodem trudil, da bodem pospeševal npravstveni in duševni blagor Svojih narodov, da bodem ščitil svobodo in red v Svojih državah, da bom varoval vsem pridobivajočim udom družbe sadove poštenega dela.

Kakor dragoceno dediščino Svojega prednika prevzamem udanost in iskreno zaupanje, ki oklepa narod in krono. To volilo naj Mi podeli moč, da bodem pravično izpolnjeval dolžnosti Svoje vzvišene in težke vladarske službe.

Navdahnjen z vero v neuničljivo življenjsko silo Avstro-Ogrske, prešinjen z iskreno ljubeznijo do Svojih narodov, hočem Svoje življenje in vso Svojo moč posvetiti službi te vzvišene naloge.

Karel s. r.

Koerber s. r.

Novi cesar.

Avstrijski narodi smo izgubili svojega očeta. Vseh državljanov misli romajo te dni na cesarski Dunaj. V duhu so navzoči, ko polagajo na Dunaju v grobnico zemske ostanke blagega vladarja, ki je imel tako gorke srce za svoje podanike. Še v svoji oporoki se je spominjal v hvaležni ljubezni svojih narodov, svoje armade. Svojemu nasledniku je priporočal ljubezen do svojih narodov.

Dediščino blagega srca blagopokojnega cesarja Franca Jožefa I. in dediščino njegove slavne monarhije je prevzel naš novi cesar Karel I. Že v svojem manifestu na svoje narode je dokazal to v prelepih besedah, ki so balzam zlasti za manjše narode: „Svojim narodom hočem biti pravičen in ljubezni poln knez. Hočem visoko čislati njihove ustavne svobosčine in druge pravice ter skrbno čuvati enake pravice za vse.“

Novi cesar je še mlad, pa si je v tej vojski pridobil že mnogo izkušenj za vladarja veleslavne naše monarhije. Kot slaven vojskovodja je imel v vojski dovolj priložnosti spoznavati svoje narode. Videl je junaštva, o katerih bo z zlatimi črkami pripovedovala svetovna zgodovina. Spoznal je tudi naš slovenski narod, svežo njegovo moč in junaško silo. Videl jo je na lastne oči na vseh bojiščih, predvsem pri zadnji naši sijajni ofenzivi v Tirolah, ki so jo izvršili pod njegovim vrhovnim poveljstvom.

In kar je naš novi vladar povdarjal v besedah v svojem manifestu na narode, to je dokazal že prve dni svojega vladanja. Ozrl se je milostljivo na naš narod slovenski in ga kot prvega odlikoval.

Izdal je sledeče povelje na armado in morarico:

„Hočem, da Moj prvorojeni, po božji milosti podarjeni Mi sin zanaprej pripada Moji vrli, junaški brambni sili in ga imenujem polkovnega imejitelja Mojega pešpolka št. 17, ki naj zanaprej nosi ime cesarjevičevo.“

Dunaj, 24. nov. 1916.

Karel I. r.

S tem poveljem ni samo odlikovan hrabri slovenski polk št. 17, ampak ves slovenski narod, iz katerega središča se rekrutira 17. pešpolk.

Veliko veselje in čustva najugodnejše hvaležnosti bodo navdala slovenska srca po vsej naši domovini ob tem visokem počestitju in priznanju za naš narod. Marsikatero krvaveče srce, ki je od marsikatero nižje strani zaman pričakovalo zaslužnega priznanja, pač pa doživelo ne malo bridkih razočaranj, bo oživelo v novi nadi in v novem pogumu.

Slovenci imamo še veliko srca, veliko ljubezni in globok čut hvaležnosti. Vso svojo veliko ljubezen in iskrena čustva udanosti ter neomajne zvestobe polagamo pred najvišji prestol, se spoštljivo klanjamo visoki cesarski dvojici in dinastiji ter kličemo iz dna srca:

Živel cesar Karel, živila cesarica Cita!

Podlistek.

Zapiski Ksenije Silenc.

Objavlja Jos. Verhujak.

(Dalje.)

Naslednji večer, odkar sem bila v samostanu, smo imeli pevsko vajo. Nuna je takoj zapazila, da imam dober glas in dala mi je v poskušnjo Beethovno večerno pesem peti, ki se nahaja tudi v Mohorjevi pesmarici. Od doma so mi bile note znane, in pela sem pesem precej dobro. Tovarišice so me mirno poslušale, le ob koncu so se čudile, tudi nuni se je poznalo, da je bila navdušena za moj glas. Vi imate zaklad v grlu, mi je rekla, treba ga le spraviti na dan.

To je bil moj prvi uspeh v petju. Po tej pesmi sem postala namah ljubljanka vseh, tudi sester. Samo prednica in še nekaj drugih nun mi niso izkazovale toliko prijaznosti na zunaj kot druge in štela sem jim to v zlo.

Oblačila sem se tedaj še zelo priprosto. Šivala je namreč zame domača šivilja, tretjerednica, ki je samoobsebi umevno sovražila vso gizdavost glede posvetnih oblek. Tupatam je kakšno obleko izkazila, a mesto da bi si na prsi trkala, je le jela očitajoči ženski pridigovati: Kaj treba ljudem dopasti, da si le nagoto zakrijete, čim grša na zunaj, tem lepša na znotraj, oh ta ofart... in vzdihnila je iz dna užaljene duše in pričela govoriti o priprosti obleki svetega očeta Franciška. Zameril stari Katri nihče ni, nasprotno v veliki časti so jo imeli.

Cesar Franc Jožef I.

Cesar pobožno sprejme sv. zakramente.

Cesar Franc Jožef I. se je v torek dopoldne na lastno zahtevo izpovedal in je z globoko pobožnostjo prejel sv. obhajilo. Ko se mu je popoldne bolezen obrnila na slabše, mu je dvorni župnik dr. Seidl podelil zakrament sv. poslednjega olja. Cesar je umrl s križem in rožnim vencem v rokah.

Cesarjeva oporoka.

Dne 22. nov. so razglasili v uradu vrhovnega dvornega mojstra oporoko rajnega cesarja Franca Jožefa. V oporoki želi cesar le, da bi ga položili k večnemu počitku na strani cesarice Elizabete in cesarjeviča Rudolfa in poleg njegovih starišev. To se bo seve zgodilo. Dalje je priporočal cesar svojemu nasledniku ljubezen do svojih narodov. Volil je tudi velike vsote v dobrodelne in vojne namene.

Na mrtvaškem odru.

V sobi, kjer je cesar največ delal, je ležal na mrtvaškem odru. 20 sveč na visokih srebrnih svečnikih je obdajalo krsto. Truplo je balzamiral profesor Kolisko. Rajnega cesarja so oblekli v maršalsko obleko.

Pogreb.

Iz Schönbrunna so truplo prepeljali v ponedeljek 27. novembra ob 10. uri ponoči v dvorno župno cerkev. V torek, sredo in četrtek je bil ljudstvu dovoljen vstop. Vse tri dni so se od osmih naprej do 12. ure na vseh oltarjih darovale svete maše. Ob tričetrt na dve se je truplo blagoslovilo in med zvonjenjem prepeljalo v cerkev sv. Štefana, kjer je čakala cesarska gospoda in odlične osebe, državniki, duhovščina itd. Ko so pripeljali krsto, so jo dvignili z voza in jo nesli v cerkev; pred krsto je stopala duhovščina s kardinalom dr. Piffom. Po slovesnem blagoslovljenju so mrliča prepeljali h kapucinski cerkvi in truplo položili v cesarsko grobnico. Za krsto so stopali cesar Karel, cesarica Cita, nemški cesar in cesarica, bavarski kralj, nadvojvode, nadvojvodinje, tuji poslaniki, polkovna zastopstva itd. Več moremo poročati šele prihodnjic.

Žalovanje.

Od četrta, dne 33. novembra naprej bo za dvor, armado in urade določeno splošno žalovanje, ki bo za armado in urade trajalo šest mesecev. Dva meseca bosta določena za veliko, dva za srednje veliko in dva za manjše žalovanje. Tudi za dvorno žalovanje je določil novi cesar šest mesecev.

Sklicanje državnega zbora.

Državni zbor se skliče, da izrazi svoje sožalje.

Cesar na Slovenskem.

Cesar se je večkrat mudil med Slovenci l. 1850. Tudi na Koroško je prišel. V Celovcu so ob njegovi navzočnosti odkrili spomenik padlim koroškimi vojakom. Ker so ga v mestu pozdravljali le živio-klici, je vprašal cesar guvernerja, ali je toliko Slovencev v Celovcu, nakar mu je

Torej stara Katra me je bila dosedaj z obleko preskrbovala. A že tekom prvega leta sem očeta opozorila, da to ne pojde tako naprej in sem ga prosila, da mi naroči letno obleko in nekaj bluz pri znani mestni šivilji. Čez noč in dan sem postala gospodična tudi na zunaj. Ljubka sem morala biti v moderni obleki, kajti ves samostan je o meni govoril, vsaj zdelo se mi je tako.

Omenjam raditega to plat mojega življenja, da se takoj začetkoma spozna, kako je pričelo rasti v mojih prsih samoljubje in domišljavost. In nihče ni mogel krotiti mlado zver v meni. Pač so mi še prihajali trenotki, ko sem se zavedala prejšnje skromnosti, a ti trenotki so postajali vedno redkejši in so polagoma izostali, kajti nad vse prijetno mi je bilo, če so me tako ljubili in častili. Krščanski nauk sem v šoli izvrstno obvladala, vse sem znala na pamet, a v srcu ga je bilo vedno manj. Hodila sem sicer vsak večer po večerji v kapelo, prostovoljno, tudi pri Marijini družbi sem bila, a vse to sem izvrševala brez vsake globlje misli, pač zato, ker je bila tako navada in mi ni delalo težkoče.

Tako je prišel konec šolskega leta in peljala sem se na počitnice s prepričanjem, da sem v tem letu silno napredovala, več kot sem sanjala in zares prav nič nisem bila več podobna oni Silenc, ki je še pred desetimi meseci kupila svečo in jo Mariji darovala.

* * *

V počitnicah sem se več ali manj dolgočasila. Prijateljice iz ljudske šole so se mi odtujile, bile

oni pojasnil, da je tretjina prebivalstva slovenska. Na Gosposvetskem polju si je ogledal tudi vojvodski prestol.

V drugič je bil cesar v Celovcu po ženitvi z mlado cesarico l. 1856., kamor se je pripeljal s kočijo 3. oktobra. Čez dva dni sta se odpeljala v Osoje, kjer sta si ogledala grobni spomenik pregnanega poljskega kralja Boleslava III. in molila v cerkvi. V Beljaku ju je pozdravil tudi škof Slomšek z duhovščino.

V Ziljski dolini je cesar povpraševal po tamšnjih Slovencih, katerih narodne šege in nošo je občudoval. Cesarici je bil o tej priliki izročen ziljski nevestin pas, okrašen s pavovim peresom in z napisom: Elizabeta avstrijska. Cesarica je vzela seboj popolno ziljsko narodno obleko. Pri odhodu so ju spremljali na konjih brhki zilski fantje v slikoviti narodni noši.

Dne 8. septembra 1882. je dospel zopet v Celovec, kjer se mu je poklonil tudi odbor Družbe sv. Mohorja, izročivši mu krasno vezan koledar za l. 1883. Naslednjega dne se je odpeljal v Beljak in Trbiž, kjer so ga brhki Ziljani in Ziljanke slovensko pozdravljali.

Zadnjič je prišel cesar na Koroško k cesarskim vojaškim vajam l. 1907. V Celovec je dospel 4. septembra, kjer je bil sijajno sprejet. Na kolodvoru so zastopali Slovence državni poslanec Grafenauer in slovenski župani celovškega okrajnega glavarstva.

Kakor na Koroško, je prišel cesar večkrat tudi v vse druge dežele, kjer bivajo Slovenci. Povsod je bil sijajno sprejet in povsod je vedno kazal svoje očetovsko srce za Slovence. Želel je, da so ga Slovenci slovensko pozdravljali, sam je nagovarjal slovensko in zelo rad poslušal slovensko ubrano, mehko petje.

Cesar Karel I.

V torek, 21. novembra ponoči, kmalu potem ko je cesar Franc Jožef po skoraj 68letnem vladanju za vedno zatislil svoje oči, so se zbrali v mali dvorani schönbrunnškega gradu dvorni, državni in vojaški dostojanstveniki okoli prestolonaslednika nadvojvode Karla Franca Jožefa. Minister cesarske hiše in zunanjih stvari, baron Burian, je sporočil prestolonasledniku cesarjevo smrt, nakar so vsi navzoči dostojanstveniki izrazili prestolonasledniku svoje sožalje. Nato pa je stopil minister baron Burian ponovno pred prestolonaslednika, se trikrat poklonil pred njim in vprašal, ali hoče sprejeti prestol, čigar edini upravičeni dedič je. Prestolonaslednik je odgovoril:

„Hočem!“

S to izjavo je prišla vlada staroslavne močne habsburške monarhije v nove, mlade roke nadvojvode Karla Franca Jožefa.

Še isto noč je bil sestavljen proglas novega vladarja na narode avstro-ogrske monarhije, na katerem se je dotedanji prestolonaslednik prvokrat podpisal kot vladar, cesar avstrijski, kralj češki itd. in apostolski kralj ogrski. Podpis na proglasu se glasi „Karel“, in je potemtakem prestolonaslednik nadvojvoda Karel Franc Jožef nastopil vlado kot

so mi preneumne in nerodne. V jutrih sem pri sv. maši pela in čez dan sem kradla Bogu čas. Družbe nisem imela nobene. Bilo je tudi nekaj dijakov v domačem kraju, a vpoštevala nobenega nisem, bili so mi prekmečki v svojem obnašanju. Edino z učiteljico Elizabeto sem se kratkočasila, če sem jo spremljala na sprehodih. A tudi ta se mi je zdela preponižna, in vprašala sem jo nekoč, kako da more že toliko s priprostim ljudstvom klepetati. Kaj vendar hočeš, mi je rekla, ti ljudje so mi desetkrat ljubši kot vsi profesorji in doktorji, Nisem ji več oporekala, samo na tihem sem Boga prosila, da bi mi ne bilo treba v enakih razmerah živeti, med takšnim ljudstvom, ki ne zna drugega kot rožni venec moliti in krave mlesti. Doma mi niso rekli ničesar, zadovoljila sem jih s svojim odličnim spričevalom, glede mojih nazorov so se pa tolažili s tem, da je pri vsakem tako, ki študira.

Jesen sem stopila v drugi letnik. Gojenke so moje vrnitev navdušeno pozdravile. Vsa mokra sem bila tisti večer od samih poljubov. Vesela sem bila takega sprejema, sicer se mi je zdel samo primeren in sem ga pričakovala. Pri večerji zapazim, da me vse ogleduje. Ko smo se po večerni molitvi voščile lahko noč, mi je gojenka, ki me je najbolj oboževala, poljubila roko in vskliknila: ne morem pojmiti, da more biti človek tako lep, kot si ti. Nekaj minut pozneje sem se že gugala na blazinah in se zadovoljno smehljala, kajti to življenje je bilo čisto nekaj drugega kot pa doma, ko se še živ krst ni zmenil za moje osebo.

(Dalje prihodnjic.)

cesar Karel I.

Kot najstarejši sin nadvojvode Otona in njegove soproge Marije Jožefe je bil sedanji cesar Karel rojen 17. avgusta 1887 na gradu Persenbeug. Do 7. leta ga je vzgajala lastna mati. Z 10. letom je začel gimnazijski pouk. Učil se je tudi francoskega, češkega in madjarskega jezika. L. 1904. je napravil zrelostni izpit. Leto poprej je vstopil v armado. Dve leti se je posvetil tudi juridičnim študijam v Pragi. Za učitelje je imel slavna češka profesorja dr. Otta in dr. Brafa, bivšega poljedelškega ministra, in dva nemška profesorja. Dne 21. oktobra 1911 se je poročil s parmsko princezino Cito. Po sarajevskem umoru je bil proglašen za prestolonaslednika.

Novega našega cesarja splošno slikajo kot zelo ljubeznivega in pravicoljubnega moža.

Mlada cesarica.

Porodila se je dne 9. majnika 1892 v gradu Pianova pri mestu Lucca na Italijanskem kot hči vojvode Roberta Parmškega iz drugega zakona z Marijo Ano Braganza, hčerko portugalskega princa Miguela. Vsi otroci vojvode Roberta so vzgojeni v strogo katoliškem duhu. Prva otroška leta je brhka princezinja Cita preživela v Italiji. Pozneje se je preselila na vojvodski grad Švarcav pri Dunajskem Novem mestu. Vzgojena je bila v samostanu Zangberg na Bavarskem in pozneje v samostanu benediktink na otoku Wight, kjer se sedaj nahajate dve njeni sestri kot redovnici. Mlada cesarica ima izredno blago, radodarno in usmiljeno srce.

Novi cesarjevič.

Novi cesarjevič je sedaj najstarejši Karlov in Citin sin nadvojvoda Franc Jožef Oton, rojen dne 20. novembra 1912. Bratje in sestre njegove: Nadvojvodinja Adelhajda, roj. 21. decembra 1913, nadvojvoda Robert, rojen 8. februarja 1915 in nadvojvoda Feliks, rojen 31. maja 1916.

Slovesno prisego na ustavo

bo podal cesar Karel obema zbornicama 10. decembra, kakor se poroča iz političnih krogov. Oficialno pa še čas ni določen.

Kronanje v Budimpešti.

Kronanje ogrskega kralja se bo vršilo v Budimpešti meseca decembra; „Esti Ujsag“ trdi, da bosta kralj Karel in kraljica Cita kronana 20. decembra, da bosta prišla v Budimpešto dne 15. decembra ter ostaneta tam do 1. januarja. Merodajni krogi se posvetujejo, v koliko naj se z ozirom na mrzli čas omeji zunanji sijaj pri kronanju. Gotovo pa je, da bodo napravili grič kronanja iz zemlje iz vseh ogrskih komitatov.

Odlikovanja.

Cesar Karel I. je podelil feldmaršalu nadvojvodi Frideriku veliki križ vojaškega Marije Terezije reda. Nadvojvodo Evgena je imenoval za feldmaršala. Generalnega polkovnika barona pl. Conrada, načelnika generalnega štaba, je imenoval za feldmaršala. Generalnemu polkovniku grofu Paaru in generalnemu polkovniku baronu pl. Bolfrasu je podelil vojaški zaslužni križec prvega razreda z vojnim okrasom. Generalnemu polkovniku baronu pl. Krobotinu, vojnemu ministru, je podelil veliki križ reda sv. Štefana, domobranskemu ministru generalnemu polkovniku baronu pl. Georgiju znak posebnega pohvalnega priznanja, ravnatoku ogrskemu domobranskemu ministru generalnemu polkovniku baronu pl. Hazaiju, veleadmiralu Hansu pa veliki križ Leopoldovega reda z vojnim okrasom.

Vojske pod cesarjem Francem Jožefom.

Pri vzgoji cesarja Franca Jožefa I. so polagali največjo važnost na njegovo vojaško vzgojo. Cesar je moral res večkrat seči po meču, pa vedno le prisiljen. Saj je bil za svojo osebo miroljuben vladar, da so ga imenovali kneza miru. Vedel je, da je vojska vedno le zlo, četudi včasih potrebno zlo, ki se mu ni mogoče izogniti. Pohlep po tujih deželah ga nikdar ni vodil v vojsko, kakor se je to v zgodovini pri tolikih vladarjih dogajalo. Kadar so ga drugi silili na vojsko, jih je navadno vprašal, ali tudi vedó, kaj vojska pomeni.

Svinčeni krst cesarjev.

Okrog leta 1830 do 1848 je po vseh evropskih državah, izvzemši Rusijo, zavelo med narodi hrepenenje po večji politični svobodi in narodnostnem zedinjenju. To hrepenenje je prešlo leta 1848 v razburjeno gibanje, zlasti na Francoskem, v Avstro-Ogrski in Italiji. Na Francoskem so proglasili republiko (ljudovlado), kar je na gibanje

v drugih državah še bolj vplivalo. Tudi v Avstriji, zlasti na Dunaju je vrelo. Madjari pa so se spuntali, ker so hoteli popolno narodno samostojnost. Tudi v Italiji je vrelo, predvsem je vzplamtelo sovraštvo zoper Hrvate in Nemce. To razpoloženje je hotel izrabiti sardinski kralj Karol Albert, da vdre na avstrijsko ozemlje. Radecki je bil tedaj rešitelj domovine, ker se je znal z majhno silo držati. V bitki pri Sv. Luciji dne 6. majnika 1848 si je toliko opomogel, da je mogel v varni postojanki počakati na ojačenja.

Tedaj so poslali koncem aprila Franca Jožefa na italijansko bojišče. Radecki se je njegovega prihoda prestrašil in ga sprejel z besedami: „Cesarska visokost, kaj pa hočete tukaj? Vaša navzočnost mi napravlja le težave. Naj Vas zadene nesreča, kakšna odgovornost zame! Ako Vas pa ujamejo, bi bile lahko izgubljene vse pridobitve moje armade!“

„Gospod feldmaršal,“ je odvrnil princ, „saj je bilo morda nepredvidno, privedi me semkaj; sedaj pa, ko sem že enkrat tukaj, mi prepoveduje moja čast, da se brez uspeha vrnem nazaj!“ V bitki pri Sv. Luciji je prejel nato „svinčeni krst“.

V takih razmerah — na Ogrskem punt, z Italijo vojska — je po odstopu cesarja Ferdinanda zasedel prestol mladeniški cesar dne 2. decembra 1848. Na Dunaju je bil tedaj punt že ugnan. S pomočjo hrvatskega bana Jelačića je užugal upor knez Windisch-Grätz. Dunajčanje so se Hrvatov strašno bali, ker so jim bili Hrvatje — Trenkovi pandurji — še iz sedemletne vojske znani kot drzni in strašni vojaki, pred katerimi so Prusi trepetali.

Vse drugače je bilo pa na Ogrskem. Tam je Košut dosegel vrhunec svoje slave in je imel v nadporočniku Arturju Görgeyu odločnega vojskovodjo. Tudi na Italijanskem se je vojska iznova vnela. Mladi cesar se je moral torej boriti doma zoper Ogre in na Italijanskem zoper Piemonteze. Meseca sušca 1849 je namreč kralj Karol Albert iznova poizkusil svojo bojno srečo; odpovedal je premirje, na veliko veselje Radeckega in njegovih čet. Pri Radeckem so bili Slovenci, ki so se na italijanskem bojišču sijajno odlikovali, s svojim banom Jelačićem so pa krotili izprva dunajske in potem ogrske upornike Hrvatje. Že tedaj, torej v najhujših časih, so se Hrvatje in Slovenci izkazali kot steber države. Radecki je prekoračil reko Tičin in sovražnika pri Novari popolnoma potolkel. V petih dneh je bila vojska končana, in kralj Karol Albert je odstopil v prid svojemu sinu Viktorju Emanuelu.

Zmage niso posebno izkoristili. Piemontu so pustili stare meje in se zadovoljili z vojno odškodnino 75 milijonov lir. Nato je bil napravljen mir po celi Italiji, tudi v Rimu, iz katerega so Avstrijci in Francozi pregnali Garibaldija. Tudi uporne Benetke so se udale.

Ko je bila na Laškem vojna končana, so se lažje z večjo močjo poprijeli stvari na Ogrskem, kjer so dotedaj puntarji zmagovali. Sicer so se morali Ogrji pred Jelačićem umakniti do Budimpešte, maršal Windisch-Grätz je celo vkorakal v Budimpešto in pri Kopolni dne 26. in 27. svečana premagal nasprotnika. Pa Görgey je imel še trdnjave Komarno, Arad in Munkač. Na Erdeljskem so pa bili vstasi srečnejši, kjer jim je poveljeval poljski general Bem. Tudi na južnem Ogrskem so imeli vstasi srečo in so se morali Srbi in Avstrijci s srbskim patriarhom pred njimi umakniti v Slavonijo, Görgey je osvojil pa celo Budim. Cesar je izročil vrhovno povelje feldcajgmojstru baronu Weldenju, in ker je ta obolel, feldcajgmojstru baronu Haynavu.

Sedaj se je začelo za cesarsko vojsko obračati na bolje. Košut ni prav zaupal Görgeyu in je za vrhovnega poveljnika imenoval Poljaka Dembinskega. Dembinski in Bem sta se pa Ogrov posluževala le, da bi bi povzročila splošen punt in ga izkoristila za Poljsko. Po njunem vplivu je Košut v Debrecinu proglasil, da je habsburška hiša izgubila prestol in da je iz Ogrske na veke pregnana. To je mnogim Ogrom odprlo oči.

Prišla je pa tudi pomoč iz Rusije. Cesar Franc Jožef se je obrnil na ruskega carja Nikolaja I. s prošnjo, naj mu pomaga udušiti upor na Ogrskem. Ker se je car bal, da bi ogrska republika uplivala na Poljsko, je ugodil cesarjevi prošnji.

Rusi so pod generalom Paskievičem prekorčili Karpate, pod Rüdigerjem pa so prodirali na Sedmograškem. Rusi in cesarski vojaki so premagali Görgeya pri Komarnem, da se je moral umakniti do Tise. Avstrijci so iznova zasedli Budimpešto in Paskievič je pri Debrecinu porazil ustaše. Haynau je pri Temešvarju razkropil čete Dembinskega in Bema. Košut je zbežal v Segedin, kjer je državni zbor v stiski sklenil, da so vsi narodi na Ogrskem ravnopravni. Pa to je bilo prepozno. Državni zbor se je moral pred Rusi umakniti v Arad.

Košut se je odpovedal vrhovni oblasti in jo

izročil Görgeyu. Ta pa je videl, da ni več pomoči. Od treh strani so pritiskali nanj cesarski in Rusi, od juga pa mu je grozil hrvatski ban. Zato se je 13. avgusta 1849 pri Valogošu udal Rusom. Ti so izprosil zanj pomiloščenje. Görgey je živel v Celovcu, seveda ni bil popolnoma prost, pozneje v Vetrinju, kjer se je pečal s kemijo. Ko je bil popolnoma pomiloščen, se je vrnil na Ogrsko, kjer je pred nedavnim umrl. Najdalje se je držal Klapka v Komarnem, pa se je tudi udal 27. sept. Tako je končala ogrska revolucija, in mladi cesar je ohranil državo v starih njenih mejah.

Vojna z Lahi I. 1859.

Na Italijanskem niso mogli pozabiti poraza l. 1849. Piemontski (sardinski) minister grof Cavour je pripravil kraljevino za odločilni boj proti Avstriji. Njegov namen je bil zediniti vso Italijo pod eno vladarsko hišo. V krimski vojski 1854/55 se je Sardinija postavila na stran Francoske in Angleške, ki ste se borili proti Rusiji, ker je hotela razkosati Turčijo. Po zavzetju Sebastopola se je v Parizu sklenil mir. Cavourju se je posrečilo, da je pridobil za svoj načrt Napoleona III. Prišlo je do vojne. Avstrijski vrhovni poveljnik grof Gyulay je bil slab poveljnik. Namesto da bi bil vdaril na Piemonteze, predno so se združili s francosko armado, je čakal ob Tičinu. Pri Magenti je bil nato poražen, čeravno so se Avstrijci hrabro borili. Umaknili so se na levi breg reke Mincio. Na čelo armade je stopil sam cesar. Pri Solferinu so bili Avstrijci premagani. Sovražnik je imel premoč. Cesar je pohvalil čudovito hrabrost svojih vojakov.

Počasi se je cesar umikal do Verone in čakal na nove čete. Pa predno so prišle te, je Napoleon ponudil cesarju mir, ki se je sklenil v Villafranki. Avstrija je odstopila Lombardijo. Ostala ji je na Laškem le še Benečija. Na Italijanskem je prišlo do zedinjene države. Le papežu je ostal Rim z majhnim ozemljem.

Za Šlezvik-Holštajn l. 1864.

Kar je bil Piemont na Italijanskem, to je bila Prusija na Nemškem. Njen namen je bil združiti vso Nemčijo pod svojo oblastjo. To pa je bilo mogoče le, če izrine Avstrijo iz Nemčije. Zato se je Prusija pod vplivom ministra Otona Bismarcka pripravljala. Leta 1864 je Prusija prisilila tudi južnonemške države, da so pristopile nemški carinski zvezi ter se tako odtrgale od Avstrije. Cesar je hotel to zamotano vprašanje na Nemškem na miren način rešiti in je osebno povabil pruskega kralja na shod nemških knezov v Frankobrod. Drugi knezi so prišli, kralja Viljema pa ni bilo. Predloženi načrt o novi nemški ustavi so vsi sprejeli, pa Prusija se ni udala. Prišlo bi bilo že tedaj do vojne, da ni prišlo vmes vprašanje polabskih pokrajin Šlezvik-Holštajn.

Leta 1864 je umrl danski kralj in je zasedel danski prestol kralj Kristijan IX. Danska je zahtevala vojvodino Šlezvik, nemška zveza pa Holštajn za vojvodo Avgustenburškega; nahajala pa se je določba, da se ti dve vojvodini ne smete ločiti. Zato so tudi Šlezvik zahtevali za vojvodo Avgustenburškega. Vmes ste posegli Avstrija in Prusija, Avstrija, ker ni hotela zadeve prepustiti edino Prusiji, Prusija pa, ker je hotela obe vojvodini zase. Ker se Danska ni vdala, sta ji napovedali vojno. Avstrija je poslala 25.000 mož s 50 topovi, Prusija 35.000. Danci so bili seve poraženi. Tedaj se je prvič pri Helgolandu izkazal dne 9. maja s svojim majhnim brodom avstrijski poveljnik Tegetthof.

L. 1865. sta se zedinili Avstrija in Prusija po pogodbi v Gasteinu tako, da prva naj vlada v Holštinu, druga pa v Šlezvikju, toda Bismarck je pri tem že mislil na odločilni boj, ki se je izvršil potem l. 1866. (Gl. Onno Klopp, Politische Geschichte Europas seit der Völkerwanderung, II. zv., str. 371, založba Kirchheim & Co. Mainz, 1912.)

Vojska l. 1866.

Bismarck si je medtem pridobil Napoleona, ki je upal dobiček za Francosko, če pusti Bismarcku zoper Avstrijo proste roke. Z Napoleonovim privoljenjem je sklenila nato Prusija 8. aprila 1866 zvezo z Italijo; sklenili ste, da skupno planete nad Avstrijo. Italija dobi zato Benečijo, Prusija pa enakovreden prirastek v Nemčiji.

Miroljubni avstrijski vladar si je prizadeval, da na miren način poravna zadevo in je bil pripravljen vso stvar izročiti v presojo shodu evropskih državnikov, toda Prusija in Italija ste vse ponudbe in pogoje odklonili.

Avstrija je pozvala nemško zvezo, naj reši vprašanje polabskih vojvodin in je obljubila, da se ukloni sklepu. Tedaj je Bismarck izjavil, da je s tem Avstrija kršila gasteinsko pogodbo ter poslal generala Manteuffla z 12.000 Prusi v Holštajn. Pripravljala se je vojska. Nemški zvezni svet je sklenil, da postavi nemško zavezno armado

proti Prusom, pa se pravzaprav ni ničesar zgodilo. Hanover se je odločil prepozno, bavarsko vojno vodstvo pa je postopalo sumljivo. Avstrija pa se je morala boriti na dve strani. Poveljnik severne armade je bil general Benedek, na Beneškem pa nadvojvoda Albreht. Kljub velikanski italijanski premoči so bili Italijani v bitki pri Kustoci dne 24. junija 1866 poraženi.

Medtem je prišlo tudi na severu do boja. Pruski kralj je proti Avstriji zbral okoli 320.000 mož, general Bedenek pa je imel 240.000 mož. Prusi so ga prehiteli in vdrlji na Češko. Pri Kraljevem Gradcu je 3. julija prišlo do bitke, v kateri so zmagali Prusi. Bedenek se je umaknil proti Olomucu. Prusi so pa prodirali vedno dalje proti Dunaju. Cesar je imenoval nadvojvoda Albrehta vrhovnega poveljnika tudi pri severni armadi. Večina avstrijske armade na jugu je odšla na sever, samo z 28.000 možmi je ostal na jugu general Marojčić.

Ker je Italijanom izpodletelo na kopnem, so poizkusili svojo srečo na morju. S 34 vojnimi ladjami je italijanski admiral priplul do otoka Visa ob Dalmaciji. Štiri dni pozneje, 20. julija, je priplul tja avstrijski general Tegetthof s svojimi maloštevilnimi ladjami in takoj napadel laško brodogojve. Avstrijska mornarica je sijajno zmagala.

Kmalu nato je bilo na jugu in severu sklenjeno premirje, s Prusi pa 3. avgusta v Pragi mir, z Italijo pa 3. oktobra na Dunaju. Italija je dobila Beneško, Prusija pa je postala vladarica v Šlezvik-Holštinu, avstrijske meje pa se ni doteknila.

Vojska je uresničila Bismarckove želje, vreči Avstrijo iz Nemčije in ustanoviti državo, slonečo na silo močne armade. Bismarck se je oprjel misli Gustava Adolfa in jo izvršil.

Na jesen cesarjevega življenja pa je izbruhnila najhujša, svetovna borba, kakršne še prej svet ni videl. Še predno je sivolasi vladar mogel videti končne sadove te vojne, je zatislil svoje trudne oči. Zgodovina pa bo pričala, da je bil kljub številnim vojnim miroljubnim vladar, ki je z vojno branil le interese svoje države, ko je bil v to primoran, da je bil do vseh držav vedno odkritosrčen, zvest zaveznik in vladar-poštenjak, na katerem ni bilo madeža. Zato je tudi pri sodobnikih vžival splošno spoštovanje.

Kako je z vojsko.

Prehod čez Donavo. — Proti Bukarešti. — Brezuspješni napadi Srbov in Francozov pri Bitolju.

Vsa zapadna Valahija je v posesti zveznih armad. Falkenhaynove armade so osvojile vso dolino Alute in prodirajo proti vzhodu v smeri na romunsko glavno mesto Bukarešto. Trdovratno ustavljanje Romunov pri Ramnicu-Valcea je bilo zlomljeno, romunska črta pri Slatini prodrta, in sedaj Falkenhaynove armade hitro prodirajo; desno krilo stoji na jugu pred Zgornjo Vede, središče se pomika proti mestu Pitesti in levo krilo na severu je dne 27. nov. zavzelo Curtea de Arges (ob Argesu). Sovražnik se hudo upira in skuša prodiranje zadrževati.

Mackensenova armada je prekoračila Donavo pri Svištovu, Gigenu, Orehovem, Lomu in Vidinu. Romunske posadke na levem bregu Donave so bile majhne in zato niso delale mnogo preglavice. Pri Svištovu se je prehod čez Donavo izvršil ponoči pod osebnim Mackensenovim nadzorstvom. S prehodom je bilo romunskim četam, ki so se severovzhodno od Turn-Severina trdovratno upirale in poizkušale sunek v bok proti Crajovi prodirajoči armadi, odrezano umikanje. Po številu jih bo kaka infanterijska divizija. Mnogo se jih skuša preobleči v civilno obleko in tako uteči ujetništvu. Podonavska armada je že zasedla Aleksandrijo in Giurgjevo (nasproti Ruščuku) in stoji kakih 50 kilometrov pred Bukarešto, kjer se bo bila z Romuni in Rusi velika bitka.

Severno od Bitolja so Srbi in Francozi izvršili velik napad, pa so bili v protiofenzivi odbiti.

Na vseh drugih bojiščih je položaj neizpremenjen.

Zborovanje izvršilnega odbora S. L. S. na Kranjskem.

„Slovenec“ je objavil 22. m. m. sledeč komuniké: Izvršilni odbor S. L. S. je včeraj zboroval pod predsedstvom načelnika stranke dr. Šusteršiča. Udeležba je bila skoraj polnoštevilna. Zborovanje je trajalo od 10. ure dopoldne do 6. ure zvečer. Načelnik, otvorivši sejo, se je predvsem spominjal umrlih članov poslanca Povšeta in Andreja Beričića. Prvi, starosta izvršilnega odbora, je od prvega početka stranke sem zvesto in modro deloval v strankinih vrstah in si zlasti pridobil

s svojim gorečim delovanjem za dobrobit kmetškega stanu posebno zaupanje in ljubezen le-tega. Njegova smrt je odprla močno vrzel v stranki. Stranka mu ohrani hvaležen spomin. Naj v miru počiva! — Andrej Beričić je bil mlad in navdušen sobojevnik stranke, ki je opravičeval najlepše nade. Kot vojak je dal na gališkem bojišču življenje za načela S. L. S. Čast njegovemu spominu. Lahka mu bodi zemlja! — Člani izvršilnega odbora so se v znak sožalja dvignili raz sedežev in se je ta žalni pojav zabeležil na zapisnik.

Nato se načelnik spominja vseh onih mnogoštevilnih somišljenikov, ki se z nepresežno hrabrostjo bojujejo na vseh frontah monarhije za program S. L. S.: Vse za vero, dom in cesarja! Čast in hvala junakom, stranka jim pošilja svoj pozdrav.

Nato je načelnik stranke obširno obrazložil položaj v stranki in izven stranke ter poudarjal neobhodno potrebo, da se v teh veleresnih časih najožje strnijo stare, v boju in delu preizkušene vrste v starem redu. Nato se je vršila obsežna debata, ki je zadevala na eni strani notranjo organizacijo stranke, na drugi strani pa delovanje avtonomnih oblasti v deželi, koncentracijo slovenskih strank ter povratek ustavnega življenja v Avstriji. Izkazala se je, kakor vedno v resnih časih, popolna edinost S. L. S., ki stoji tesno organizirana za svojim načelnikom. — Ker je glede na sedanje ne-normalne razmere redno shajanje izvršilnega odbora zelo otežkočeno, se je v podporo načelniku in razbremenitve njegove odgovornosti ustanovil Ožji svet S. L. S., v katerega so se poleg načelnika izvolili sledeči člani izvršilnega odbora: Anton Belec, Karol Dermastija, Jos. Goslinčar, Fran Jaklič, Evgen Jarc, Andrej Kalan, Ivan Kregar, dr. Krek, dr. Lampe, Ivan Lavrenčič, dr. Pegan, Ivan Piber, Matej Rihar, Anton Skubic, Josip Šiška in Iv. Traven. Ožji svet se bo shajal redoma vsak mesec pri načelniku stranke.

Nanovo so se kooptirali v smislu strankinih pravil v Izvršilni odbor sledeči gg.: Ivan Bešter, Mihael Arko, Fr. Bernik, Franc Traven in Franc Vovko.

Druge sklepe Izvršilnega odbora, v kolikor so namenjeni za javnost, objavimo prihodnjič.

Ko je načelnik zaključil sejo, so se zborovalci razšli z navdušenimi klici: Živela Slovenska Ljudska Stranka!

Dnevne vesti.

Cerkvena opravila za Nj. c. in kr. Apostolsko Veličanstvo cesarja Franca Jožefa I. se v Celovcu vršijo po sledečem redu: A. V stolni cerkvi sv. Petra in Pavla: 1. V četrtek, dne 30. novembra se med pogrebno slavnostjo na Dunaju od 3. do 4. ure popoldne zvoni z vsemi zvonovi mestnih cerkev. 2. V nedeljo, 3. decembra se začnejo eksekvijske zvonjenje vseh zvonov mestnih cerkev od 12. do 1. ure popoldne; ob 3. uri popoldne bodo v stolnici mrtvaške molitve (vespere, 3 nokturni, laudes), ki se jih udeležijo vsi duhovniki iz mesta. 3. Ponedeljek, dne 4. decembra, bo ob 10. uri dopoldne slovesna pontifikalna črna sveta maša s sledečimi od kneza in škofa ter štirih drugih prelatov podeljenimi pontifikalnimi absolucijami. 4. V torek, dne 5., in v sredo, dne 6. decembra, bo v stolnici vsakokrat ob 9. uri dopoldne slovesna črna sv. maša s sledečim libera. B. V župnih in samostanskih cerkvah celovškega mesta bo na dan po pogrebu Nj. c. in kr. apostolskega Veličanstva, to je v petek, dne 1. decembra, slovesna črna sv. maša z libera.

Duhovniške vesti. Župnija Hodiše, patronat vetrinjska gospoda, je razpisana do 5. jan. 1917. Za provizorja v Hodišah je imenovan vlč. g. Fr. Kovač. Vlč. g. kaplan Dobernik je bil te dni ozdravljen izpuščen iz deželne bolnišnice v Celovcu.

Mohliče. (Snemanje zvonov.) V petek, dne 17. novembra, sta bila pri župnijski cerkvi v Mohličah vzeta dva zvana v vojaške namene. Prvi in največji tehta okoli 1400 kg. Vlit je bil v Mariboru l. 1896. od Denceljnovih sinov. Drugi in najmanjši tehta okoli 100 kg. Tomaž Gollner v Celovcu ga je vlit l. 1849. Največji zvon so napravili z velikimi žrtvami župljani sami. Ni čuda tedaj, ako je bilo slovo ravno od tega zvona prav težko. Marsikateri je imel solze v očeh, ko se je zvedelo, da se bodo odvzeli zvonovi. Skoraj do polnoči se je prejšnji dan zvonilo z vsemi zvonovi, ker vsak bi še rad enkrat slišal ubrano petje domačih zvonov, kojih lepi glas je bil znan daleč naokrog. Lepo ovenčana sta nastopila svojo zadnjo pot, da bi nam pripomogla do zaželjenega miru. Ker je ravno snežilo, sta bila oba zvana zavita v belo odejo! Na dan odhoda sta bila zvana tudi fotografirana in množica, ki je stala okoli k slovesu. Velika žrtev

se je doprinesla, ko so se dali zvonovi, v svesti si, da se mora domovina braniti do skrajnosti. „Vse za vero, dom, cesarja!“

Št. Jur na Zili. (Odlikovan) je bil za hrabrost in nevstrašenost pred sovražnikom z bronasto svetinjo Rudolf Hebein, organist v Št. Jurju na Zili.

Odlikovanje. Janko Maierhofer, bivši pokrški župnik, je bil za svojo hrabrost in nevstrašenost pred sovražnikom odlikovan od cesarja z bronasto svetinjo. Čestitamo mu k odlikovanju iz vsega srca.

Poroka. Poročila sta se naš rojak Ivan Stöcklinger, strojnik v kat. tiskarni v Ljubljani in gdč Beti Hlebčé. Bilo srečno!

Dar v vojnookrbrne namene. 1. koroška prodajna zadruga za živino za zgornjo Labudsko dolino v Št. Andražu je vsled sklepa občnega zbora od čistega dobička iz l. 1915. odkazala deželni vladi znesek 3000 K in sicer za sklad za invalide 500 K, za vdovski in sirotinski zaklad 1000 K, za vojnookrbrni sklad za mladino 500 K in za božičnico na bojišču 1000 K.

Vsem slovenskim bojevnikom, posebno podjanskim, pošiljamo iskrene pozdrave! Doma ostali fantje iz Podjune, zbrani pri cerkvi Sv. Katarine pri Šmihelu, dne 25. novembra 1916. Na zdar!

Hranilnica in posojilnica v Velikovecu sprejema prijave za V. avstr. vojno posojilo, in opozarja vlagatelje, naj se z ozirom na to, da se bo morala z novim letom obrestna mera znatno znižati, podpisovanja v veliki meri udeležijo.

Ali so vojne kovine res zlorabljali? Glede vesti, da v vojne namene oddane kovine niso prišle vedno na pravi kraj, kar je med ljudstvom precej razširjeno, se od uradne strani izjavlja: Vojne kovine, ki so jih darovali pri patriotičnem nabiranju vojnih kovin in katerih visoka umetninska ali zgodovinska vrednost ni v nobenem razmerju s kovinsko vrednostjo, so na ukaz c. in kr. vojnega ministrstva strokovnjaki iz splošne, v municijske namene določene zbirke zaenkrat izločili in izložili v posebni umetniški zbirki. Tako so hoteli za umetnost zelo dragocene reči ohraniti, da se ne uničijo. Prodane pa te umetnine niso bile ne zasebnikom, ne muzejem in se bo šele po vojni določilo, kaj da se naj zgodi z njimi, če ne bo skrajna potreba, da se tudi te reči porabijo za municijo. Kovinske reči, ki so jih kovinski centrali A. G. prostovoljno prodali in so strokovnjaki spoznali, da imajo umetninsko ali zgodovinsko vrednost, se tudi oddajajo imenovani zbirki umetnin. Slednja pa mora zato oddajati v raztopilni namen kovine z enako težo, ki pa imajo manjšo vrednost, tako da itak mala količina zbirke umetnin ostane vedno ista. Kovinaste reči pa, ki so bile rekvirirane, se sploh niso izločile, ker reči posebne umetninske ali zgodovinske vrednosti itak ni bilo treba oddajati in je imel vsakdo priložnost, da jih je dal v presojo strokovnjakom in jih tako ohranil. Če pa bi se bil vsled široke organizacije za nabavo kovin tu ali tam pokazal kak nedostatek, je vsakega dolžnost, da ga naznani.

Požar v Otočah. V nedeljo, dne 26. nov. proti polšestim zjutraj je začelo v ledenici posestnice Ane Kašic pri pd. Holclegerju v Otočah pri Celovcu goreti. Lesena stavba s slamo in drvmi je pogorela. Škode 500 do 800 K, ki je pokrita po zavarovalnini.

Smrtna kosa. V nedeljo, dne 26. nov., so v Št. Jurju pri Celovcu pokopali g. grajščaka dr. Ernesta viteza pl. Edelmanna, bivšega dolgoletnega načelnika in častnega člana c. kr. kmetijske družbe na Koroškem. Dne 26. nov. je umrl v sanatoriju „Marija pomagaj“ v Celovcu c. in kr. generalmajor v p. Gabrijel pl. Trost, star 69 let. Truplo so prepeljali v rojstni kraj v Št. Lenart v Labudski dolini.

Znižanje obrestne mere. Rentni davek od obresti hranilnih vlog je povišan za 100 odstotkov. Denarni zavodi so plačevali dosedaj ta davek skoro brez izjeme sami. Povečini bodo tudi odsihmal to storili. Ker je pa zanje to davčno breme le preveč občutno, je večina avstrijskih hranilnic sklenila s 1. januarjem 1917 znižati obresti za četrto odstotka. Tudi Zadružna zveza v Ljubljani priporoča svojim članicam, da znižajo obrestno mero za vloge in sicer najmanj na 4 odstotke.

Sožalja povodom presvitlega cesarja Jožefa. Tekom zadnjih dni je mnogo oseb in korporacij pri gospodu deželnem predsedniku prosilo, da sporoči najudanejša sožalja povodom smrti Njegovega c. in kr. Apostolskega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. na Najvišje mesto, med drugimi tudi „Katoliško-politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem“.

Nakup smrekove skorje. Zadnji čas se zopet bolj povprašuje po smrekovi skorji. Zato more posredovalnica za skorje, kože in centrala za usnje, akcijska družba na Dunaju (Rindenvermittlung-

Stelle der Häute und Lederzentrale Aktiengesellschaft in Wien I., Zedlitzgasse No 8) zaloge po boljših cenah kakor dosedaj spraviti v denar, deloma za domačo potrebo, deloma za izvoz. Posredovalnica bo najbrž do 15. decembra po primernih cenah sprejemala oferte z vzorci.

V. vojno posojilo.

Podpisovanje na novo vojno posojilo je v polnem teku. Dnevno čitamo v raznih listih poročila o milijonskih subskripcijah velikih podjetij in velekapitalistov, ki tekmujejo med seboj v višini podpisanih zneskov in skušajo čim več svojih prostih sredstev dovesti izredno ugodnemu obrestovanju vojnega posojila. Pa tudi manjših priglaskov ne manjka, priglaskov srednjega in malega kapitala, ki tvorijo kakor so dosedaj še vsa vojna posojila dokazala, absolutno večino nabrane glavnice. Brezdvomno bo uspeh novega vojnega posojila zopet velikanski in zmaga naše finančne organizacije zopet nov — morda eden zadnjih korakov do cilja.

Predpogoji za vspešen potek vojnega posojila so vsekakor ugodni. Odkar je bilo izdano zadnje vojno posojilo, dogodile so se tako na bojiščih kakor tudi v notranjosti naše države velike izpremembe. Dobili smo novega sovražnika v Romuniji, ki pa se za svoje kratko zmago slavje že pokorava z begom iz Sedmograške in z izgubo Dobruže. Ofenziva Rusije, ki je početkoma sicer obrodila nekaj malih uspehov, je zopet omahnila. Italija se je slej ko prej vkljub velikim naporim ofenzivam le neznatno približala svojemu prvemu cilju, Trstu. Enako se tudi zapadnim državam ni posrečilo odvzeti Nemčiji pomembnega ozemlja. Vojni položaj se je tedaj obrnil zopet nam v prilog.

Pa tudi dogodki v notranjosti naše države odpirajo nam perspektivo na izboljšanje notranjih naših razmer. Z novim ministerstvom zavel je nov duh v avstrijski vladi in upravi, ki vzbuja v nas upravičeno lepe nade. Oskrba prehrane poverjena je posebnemu uradu, na čigar čelu stoji eden najzmožnejših avstrijskih uradnikov, in smemo tedaj tudi v tem oziru pričakovati boljših dni.

Popolen uspeh petega vojnega posojila pa poleg navedenega še posebno omogočuje splošna obilica denarja, ki se je tekom zadnjega poluleta zopet znatno povečala. Privatni diskont je padel na 1 1/4 %, denarni zavodi znižujejo obresti na vloge in kurzi naložbenih papirjev so že dosegli tako višino, da je postala njih rentabiliteta že minimalna. Vsak razumen gospodar pri takih razmerah ne bo dolgo pomišljal in bo naglo porabil priliko, da si zasigura ugodno in povsem varno obrestovanje vojnega posojila.

Subskripcija traja le do 16. decembra t. l., zato naj se podvzajo zlasti oni, ki se nameravajo potom konvertiranja svojih starih naložb udeležiti vojnega posojila.

Že zadnjič smo povdarjali, da je z ozirom na veliko važnost skupnega nastopa našega domačega kapitala nujno potrebno, da subskribiramo izključno le pri svojih domačih zavodih. Opozorjamo danes svoje čitatelje vnovič na ta važen moment.

V Celovcu sprejema prijave kot oficijelno subskripcijsko mesto „Podružnica Ljubljanske kreditne banke“, ki daje pri tem svojim subskribentom vse dovoljene olajšave.

Raznoterosti.

Obsodba Kramača in tovarišev. Dunaj, 20. nov. (Kor. ur.) Kakor že poročano, so bili od

c. kr. domobranskega divizijskega sodišča na Dunaju na smrt obsojeni dr. Karol Kramač in dr. Al. Rašin zavoljo zločina veleizdaje po § 58 c, k. z. in zoper vojno silo države po § 327 v. k. z. ter tajnik dnevnika „Narodni Listy“, Vincenc Červinka in privatni uradnik Jožef Zamazal zavoljo zločina vohunstva po § 321 v. k. z. Proti tej obsodbi so vložili imenovani pri c. kr. najvišjem domobranskem sodišču ničnostno pritožbo, ki je isto v nekaterih točkah že v nejavni seji zavrnilo. Sodni dvor je po osemdnevni obravnavi danes razsodil, da se ničnostni pritožbi tudi v pravno izpodbijanih delih obsodbe ne ugoti. Pri javni razglasitvi sodbe je najvišje domobransko sodišče svoj izrek v obsežnih izjavanjih natančno utemeljilo.

Sedaj je sodba prve inštanice postala pravomočna. Po razglasitvi sodbe se je sodni dvor umaknil, da sklepa o morebitnih obstoječih vzrokih za pomiloščenje, o čemer se je po § 375 voj. kaz. reda posvetovati v nejavni seji.

Davek na vžigalice, ki je bil uveden pri nas meseca septembra, je prinesel državi od 18. do 30. septembra 764.544 K, meseca oktobra pa 2.198.302 K.

Glavobol je bolezen, ki se vedno zopet vrača. Kogar te bolečine enkrat mučijo, ta sme z žalostnim dejstvom računati, da se bodo bolečine v odmorih od osem do štirinajst dni, od treh do štirih tednov ponovile. Ponovile se bodo zaradi tega, ker je glavobol večidel nervozna bolezen. Ako torej enkrat nastopijo, zamore se njih ponovitev le z okrepčanjem in pomirjenjem preprečiti. Mnogo tisočem od glavobola mučenim osebam je pri tem Fellerjev dobro dišeči, živce pomirjajoči, bolečine odpravljajoči rastlinski esenčni fluid z zn. „Elsa-fluid“ izborno služil. Odvzame glavobol večidel takoj in prepreči njegovo ponovitev. Kdor hoče imeti na sprehodih, potovanju ali na prostem takoj učinkujoče sredstvo pri roki, naj bi imel Fellerjev migrenski črtnik (Migränstift) vedno v žepu. Ako je glavobol posledica slabe prebave ali zapiranja, naj se vzamejo Fellerjeve mlo odvajajoče Rhabarbara-kroglice z zn. „Elsa-kroglice“. Predvojne cene: 6 skatlic stane 4 K 40 vin. franko, 12 steklenic Fellerjevega „Elsa-fluida“ 6 kron franko, 1 migrenski črtnik dodan 1 krono. Naroči naj se naravnost pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 67 (Hrvatska). (e)

Vabilo

na
= slavnostno predstavo =

katero priredi

v proslavo petletnice svojega obstanka

in na korist

Rdečega križa ter za božičnico našim vojakom

Marijina družba
v Št. Rupertu pri Velikovcu

dne 8. decembra 1916, ob 3. uri popoldne

(na praznik brezmadežnega spočetja Dev. Marije),

v telovadnici „Narodne šole“

po sledečem sporedu:

1. Petje: Ave Maria.
2. Slavnostni govor; Schweiger Marija.
3. „Fabiola in Neža“, igra v 4 dejanjih.
4. Petje: „Venec narodnih pesmi“, Ferjančič.
5. „Čašica kave“, veseloliga v enem dejanju.
6. Petje: „Soči.“ „Na straži“.

Vstopnina: Sedeži 1 krono; stojišča 50 vin.

Ker je čisti dobiček namenjen Rdečemu križu in za božičnico našim vojakom, se preplačila hvaležno sprejemajo.

K obilni udeležbi vabi vse Slovence in Slovenke

vodstvo „Marijine družbe“.

Listnica upravnštva.

Vse cenjene naročnike prosimo, naj nam naznanijo pri preselitvah ali premestitvah poleg novega naslova tudi stari naslov ter številko, ki je tiskana v zgornjem desnem kotu naslovne pasice (nad imenom). To je zaradi tega važno, da ne bi pošiljali lista pomotoma na dva kraja, na nov in na star naslov.

Lastnik in izdajatelj: **Gregor Einspieler**, prošt v Tinjah.

Odgovorni urednik: **Otmár Mihálek**.

Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Razglas.

Podpisana posojilnica v Mariji na Zili naznanja, da bo s **1. januarjem 1. 1917.**

znižala obrestno mero
za hranilne vloge na 4%.

Vlagatelj, ki se ne strinja z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, svoje vloge dvigniti pred potekom tega roka.

Posojilnica Marija na Zili,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

dne 26. novembra 1916.

Anton Erat,

odbornik in tajnik.

Andrej Pečar,

načelnik.

Dobro vino (tudi za sv. maše)
in kislo vodo

„Silva“-vrec

razpošilja po povzetju

A. Oset posestnik in lastnik **Guštanj**
slatine, pošta Koroško.

NB. Kupim vse vrste steklenice, sode in stare ter nove zamaške.

Kdor hoče svojem na bojišču s posebnim

praktičnim darom

napraviti veliko veselje, naj naroči mojo poceni

garnituro za bojišče

obstoječo iz sledečih, za vsakega vojaka nepogrešljivih reči:

1 **zapestna ura** s kazalom iz radija, se ponoči sveti, dobro Anker-kolesje, s 3 letnim jamstvom,

1 **vojaška žepna svetilka** z baterijo, električna luč v žepu,

1 **samobrivni aparat**, elegantno izdelan, s katerim se lahko dobro in hitro brije,

1 **žepni vžigalnik za bojišče**, ki da takoj ogenj ob vetru in dežju, ne potrebuje bencina,

1 **patentiran napolnjen peresnik**, piše vijoličasto, brez tinte, brez svinčnika, samo da se pomoči z vodo,

1 **vojaški žepni nož** iz Solingerjevega jekla z dvema rezalom in 1 čepovlakom,

1 **vojna denarnica** s tremi predalčki in trdnim zaklepom.

Te reči, posamezno nakupljene, bi stale 35 kron, le zavoljo velike zaloge prodajam to popolno garnituro, vse navedene reči skupaj za samo

20 kron

po povzetju (po vojni pošti denar vnaprej).

Jakob König, Dunaj, III/208, Löwengasse Nr. 37a.

V. vojno posojilo.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

sprejema kot

oficijelno subskripcijsko mesto

prijave po originalnih pogojih in daje vse dovoljene olajšave.

Prijave za peto avstrijsko vojno posojilo

1. štiridesetletno 5 1/2% amort. državno posojilo à K 92.— netto od K 50.— nom. naprej,
2. 1. junija 1922 plačljive 5 1/2% državne zakladnice à K 96.— netto

sprejema

Živnostenska Banka, podružnica Trst

Via Ponterosso 7 in Via Maria Teresa 20 (v lastni palači).

Tozadevna pojasnila se dajo drage volje.

Prazne vreče

kupuje vedno in v vsaki množini ter plačuje najdražje

trgovska firma

J. Kušlan, Kranj, Gorenjsko
(Kranjsko).

Istotam se kupujejo po najvišjih dnevni cenah

 suhe gobe.

Paramente

kakor mašna oblačila, pluviala, vela, plaščke za ministrante, cerkveno perilo, birete, kolarje, šmizete, kelihe, ciborije, monštrance, zvončke itd., križe, sohe v bogati izbiri po nizkih cenah ima v zalogi oddelek za paramente Jožefovega društva v Celovcu.

Važno za ljudi, ki imajo sorodnike v Ameriki!

Kdor hoče stopiti s svojimi sorodniki v Ameriki v dotiko radi denarnih podpor in pisem, naj napiše kratko pismo v nemškem jeziku, tičoč se samo rodbinskih razmer, ki ne sme obsegati nič političnega ali kar vojno zadeva. Naslov svojih sorodnikov naj napiše na kuverto, v drugo kuverto naj vtakne svoje pismo in nanjo napiše natančen naslov in ime odpošiljatelja ter vse vkup odpošlje na sledečo adresu: **Henry C. Zaro, bankir, per Adresse Dresdener Bank, Berlin W. 56.**

100 litrov domače pijače

osvežujoče, slastne in žejo gaseče si lahko vsakdo sam napravi z majhnimi stroški. V zalogi so: ananas, jabolčnik, grenadinec, malinovec, muškati brusovec, poprovi metovec, pomarančev, prvenčev, višnjevec. Neuspeh izključen. Ta domača pijača se lahko pije poleti hladna, pozimi tudi vroča namesto ruma ali žganja. Sestavine z natančnim navodilom stanejo K 8.50 franko po povzetju. Za ekonomije, tvornice, večja gospodarstva, delavnice itd. neprecenljive vrednosti, ker to delavca sveži in ne opljani in njegova delazmožnost nič ne trpi.

Jan. Grolloh, Engel-drožerija, Brno 638, Moravsko.

500 kron

Vam plačam, če moj pokončevavec korenin „Ria-Balsam“ ne odstrani Vaših kurjih oči, bradavice in trde kože v treh dneh brez bolečin. Cena lončku z zajamčujícím pismom K 1.50, 3 lončki K 4.—, 6 lončkov K 6.50. — Na stotine zahvalnih in priznanih pisem. — **Kemény, Kaschau** (Kassa), I., poštni predal 12/17 (Ogrsko).

C. kr. avstrijski vojaški vdovski in sirotinski zaklad

pod Najvišjim pokroviteljstvom Njega cesarskega in kraljevega Apostolskega Veličanstva.

Oddelek: Vojno zavarovanje.

Deželni urad: Celovec.

Podpisujte vojno posojilo!

Podpisovanja 5. vojnega posojila naj bi se vsakdo udeležil. Nihče naj se ne izključi; vsak naj po močeh pomaga.

Vojno posojilo je zato, da olajša našim vojakom na bojišču boj in hitro zmago.

Kdor hoče sijajno zmago domovine in skorajšnji mir, mora podpisati vojno posojilo.

V vojnem posojilu je denar najmanj tako varno naložen in donaša pri tem veliko višje obresti kakor kaka druga prvovrstna naložba glavnice.

Kdor se ne posluži te priložnosti in po močeh ne podpiše vojnega posojila, ta zanemarja svoje dolžnosti do domovine in do naših hrabrih vojakov na bojišču; škoduje si pa tudi sam, sovražnik je svojega lastnega denarja.

C. kr. avstrijski vojaški vdovski in sirotinski zaklad je po svojih deželnih in okrajnih uradih ter po zaupnih možeh svojega vojnnozavarovalnega oddelka vsem osebam, ki hočejo podpisati vojno posojilo, na razpolago in brezplačno oskrbuje vse s podpisovanjem zvezane korake.

Porabite v to od nas položene podpisovalne formularje! S tem podpirate vdove in sirote na bojišču slave padlih in po vojni oškodovane, ne da bi Vam povzročilo to le en vinar stroškov.

C. kr. avstrijski vojaški vdovski in sirotinski zaklad.

Oddelek: Vojno zavarovanje.

Deželni urad: Celovec, Paulitschgasse 15.

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

Pavličeva
ulica
št. 7.

uraduje vsak dan, izvzemši nedelje in
praznike, od 10. do 12. ure dopoldne.

Varno naložen denar; najugodnejši kredit za posestnike.

Pavličeva
ulica
št. 7.